

Zygmunt Kurałowicz

GEODEZJA

**podstawowe obliczenia
oraz wybrane ćwiczenia**

Gdańsk 2022

PRZEWODNICZĄCY KOMITETU REDAKCYJNEGO
WYDAWNICTWA POLITECHNIKI GDAŃSKIEJ

Dariusz Mikielewicz

RECENZENCI

Eligiusz Mieloszyk

Krzysztof Świętek

PROJEKT OKŁADKI

Katarzyna Olszonowicz

Wydanie II – 2014

Wydano za zgodą
Rektora Politechniki Gdańskiej

Oferta wydawnicza Politechniki Gdańskiej jest dostępna pod adresem
<https://www.sklep.pg.edu.pl>

© Copyright by Wydawnictwo Politechniki Gdańskiej
Gdańsk 2022

Utwór nie może być powielany i rozpowszechniany, w jakiegokolwiek formie
i w jakiegokolwiek sposób, bez pisemnej zgody wydawcy.

ISBN 978-83-7348-871-7

Spis treści

Wstęp	5
1. Wybrane symbole, określenia i wzory stosowane w podstawowych obliczeniach geodezyjnych....	7
1.1. Alfabet grecki	7
1.2. Stałe geodezyjne, fizyczne, astronomiczne i matematyczne	7
1.3. Jednostki miar i definicje	8
1.4. Zasady obliczeń rachunkowych Bradisa-Kryłowa (reguły Bradisa-Kryłowa)	9
1.5. Ogólne zasady wykonywania obliczeń w pracach geodezyjnych	10
1.6. Obliczanie powierzchni	10
1.7. Przeliczanie miar kątowych	11
1.8. Wzory pomocnicze	11
1.9. Geodezyjny układ współrzędnych	12
1.10. Równania prostych i współrzędne punktów	13
1.11. Długość linii pochyłej zredukowanej do poziomu	15
1.12. Obliczanie długości odcinka na podstawie współrzędnych punktu końcowego i początkowego	16
1.13. Obliczanie współrzędnych punktu przecięcia dwóch prostych	16
1.14. Równanie okręgu o znanych współrzędnych środka	17
1.15. Równanie elipsy (w odniesieniu do osi)	17
1.16. Funkcje trygonometryczne	17
1.17. Wzory do obliczania powierzchni wieloboków	20
1.18. Rachunek błędów	22
1.19. Azymuty obliczane ze współrzędnych	29
1.20. Algebra wektorów	30
1.21. Działania na macierzach	30
1.22. Oznaczenia pomierzonych kątów poziomych	31
1.23. Obsługa kalkulatora CASIO fx-991ESi CASIO fx-350ES	31
2. Podstawowe obliczenia geodezyjne i ich zastosowanie	35
2.1. Przeliczanie miar kątowych	35
2.2. Obliczanie kątów poziomych i pionowych na podstawie pomierzonych kierunków	40
2.3. Obliczanie azymutów, odległości i współrzędnych x , y punktów oraz par kątów ze współrzędnych	47
3. Wyznaczanie powierzchni różnymi metodami	99
3.1. Obliczanie powierzchni metodami: mechaniczną, analityczną i graficzną	99
4. Ciągi sytuacyjne i poligonowe	135
4.1. Obliczanie elementów ciągów sytuacyjnych, poligonowych i transformacji	135
5. Pomiary niwelacyjne	169
5.1. Przenoszenie wysokości – ciągi niwelacyjne	169
5.2. Niwelacja powierzchniowa	182

---

6. Geodezyjne pomiary inżynierskie – wybrane przykłady	186
7. Przykłady opracowania sprawozdań technicznych wybranych ćwiczeń terenowych – zadań geodezyjnych	205
8. Przebieg głównych czynności podczas wybranych prac terenowych i kameralnych – przykłady ćwiczeń oraz znaków umownych	216
9. Pytania kontrolne do ćwiczeń kameralnych i terenowych wykonywanych zespołowo	220
Literatura pomocnicza dla studentów	238

Wstęp

Skrypt został napisany z myślą o studentach kierunków: „budownictwo”, „inżynieria środowiska”, „geodezja i kartografia”, „transport”, „gospodarka przestrzenna” oraz „architektura”, którzy powinni poznać w ramach przedmiotu *geodezja* oraz w przedmiotach pokrewnych zastosowanie podstawowych obliczeń geodezyjnych. W skrypcie podano przykłady – rozwiązania podstawowych zadań geodezyjnych, dotyczących wybranych problemów z zakresu obliczeń i pomiarów. Kolejne trzecie wydanie zawiera dodatkowe przykłady obliczeń, bardziej przydatnych studentom na kierunku „geodezja i kartografia”, obliczone przy udziale studentów pod opieką autora skryptu.

W pierwszym rozdziale poza dotychczasową treścią obejmującą obliczenia rachunkowe, wzory pomocnicze, określenia używane w obliczeniach geodezyjnych i matematycznych, obowiązujące oraz dawne jednostki miar stosowane na terenach Polski, dodatkowo przedstawiono m.in. zasady korzystania z kalkulatora CASIO. W dalszych rozdziałach przedstawiono rozwiązania zadań z zagadnień omawianych podczas wykładów oraz ćwiczeń na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych wymienionych kierunków studiów. Dotyczą one przeliczania jednostek, miar kątowych, obliczania współrzędnych punktów, długości odcinków, azymutów oraz powierzchni działek o różnym kształcie, obliczania ciągów poligonowych i ciągów niwelacyjnych, a także przenoszenia wysokości. Zamieszczono przykłady obliczeń związanych m.in. z tyczeniem budynków i elementów tras komunikacyjnych – łuków kołowych różnymi metodami, wyznaczeniem wysokości budynków. Łącznie przedstawiono ponad 110 rozwiązanych przykładów liczbowych oraz kilkanaście zaleconych do indywidualnego rozwiązania, przeanalizowania lub sprawdzenia inną metodą. Zadania i rysunki do samodzielnego rozwiązania oznaczono gwiazdką (*). Zaleca się, aby do każdego zadania wykonać samodzielnie obliczenia sprawdzające inną metodą niż podano w skrypcie oraz sporządzić rysunek w przyjętej skali lub z zachowaniem proporcji.

Szczególne podziękowania autor skryptu przekazuje recenzentowi: dr hab. inż. Krzysztofowi Świątkowi, prof. nadzw. Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie oraz prof. dr. hab. inż. Eligiuszowi Mieloszykowi z Politechniki Gdańskiej za cenne uwagi wskazane podczas edycji skryptu.

Ponadto autor dziękuje dr. inż. Karolowi Dalidze za pomoc techniczną w przygotowywaniu trzeciego wydania skryptu.

Autor